

Ігор Мацієвський

Музичні
інструменти
гуцулів

Вінниця
Нова Книга
2012

УДК 78.022(477.85/.87)
ББК 85.315.32
М 36

Сектор інструментознавства Російського Інституту історії мистецтв

Рецензенти:

- І. Земцовський** — доктор мистецтвознавства (Стенфорд, США)
В. Давидюк — доктор філологічних наук (Луцьк)
М. Лобанов — доктор мистецтвознавства (Санкт-Петербург, Росія)
О. Шевчук — кандидат мистецтвознавства (Київ)
О. Коменда — кандидат мистецтвознавства (Луцьк)

Мацієвський І. В.

М 36 Музичні інструменти гуцулів / Ігор Мацієвський. — Вінниця :
Нова Книга, 2012. — 464 с. : ноти, іл.
ISBN 978-966-382-401-7

Культура гуцульського краю в цій книзі розглядається в аспекті її інструментарію, способу його виготовлення, побутування інструментальної музики, етномузичного мислення.

Для науковців розмаїтих профілів і найширшого кола митців, композиторів, виконавців, художників, діячів театру, кіно, журналістів, педагогів, студентів мистецьких, гуманітарних спеціальностей та усіх, хто любить Гуцульщину, Карпати, традиційну культуру й мистецтво гуцулів.

УДК 78.022(477.85/.87)

ББК 85.315.32

ЗМІСТ

Вступ.....	9
Історіографія.....	9
Дослідницькі принципи.....	16

ЧАСТИНА ПЕРША

Історико-етнографічні особливості Гуцульщини. Історико-стильові шари її музичної традиції та схема музичного районування.....	23
---	----

Органографія.....	33
-------------------	----

I. ІДІОФОНИ.....	33
------------------	----

1. Цинькало.....	33
2. Клепало.....	34
3. Ручне клепало.....	34
4. Медвеже клепало.....	35
5. Диточий бубон.....	35
6. Дзвони Сарати.....	35
7. Дзвони.....	35
8. Дзвін.....	37
9. Колокол (мн. колоколи).....	37
10. Дзвіночок (мн. дзвіночки, дзвінки).....	37
11. Шелегінді.....	38
12. Деркач.....	39
13. Млинець вітровий.....	39
14. Дримба.....	40
15. Ансамблеві дримби.....	42
16. Дримба басова.....	42
17. Двойна дримба.....	43
18. Шпилькові цимбали.....	44
19. Пилка.....	44
20. Коса.....	44

II. МЕМБРАНОФОНИ.....	44
-----------------------	----

21. Бубон.....	44
22. Малий бубон.....	47
23. Тамбурик.....	47
24. Чворсюків бубен.....	48
25. Решітко.....	48
26. Бербениця.....	48
27. Грабовий лист.....	49
28. Гребінець.....	50

III. ХОРДОФОНИ.....	50
---------------------	----

29. Цимбали.....	50
30. Цимбалець.....	56
31. Цітера.....	56
32. Зунгура.....	56
33. Гітара.....	57
34. Мандоліна.....	57
35. Балалайка.....	57
36. Домра.....	58
37. Кардони.....	58

38. Скрипка	59
39. Контрагуслі	67
40. Великий бас	67
41. Бас	68
42. Бубеньбас	70
43. Ліра	71
IV. АЕРОФОНИ.....	72
44. Корбач.....	72
45. Мелайнички	73
46. Свисток.....	73
47. Гармошка	74
48. Баян.....	74
49. Акордеон	74
50. Береза	75
51. Листок	75
52. Луска	76
53. Пльонка	76
54. Телинка	76
55. Флоєра	78
56. Флоєра середня.....	80
57. Флуєрка або сопілка.....	81
58. Хроматична фрілка	86
59. Флуєрка – трубка	86
60. Йойканє	86
61. Свиріл.....	87
62. Дудка	88
63. Вабець	89
64. Манок на лиса	89
65. Вербовий свисток.....	89
66. Вербівка	90
67. Мала денцівка	90
68. Денцівка-сопілка.....	92
69. Карабки (дводенцівка)	94
70. Монтелів	95
71. Півтораденцівка	95
72. Жоломіга.....	96
73. Триденцівка.....	97
74. Ребро	97
75. Зозуля.....	98
76. Ріжок.....	99
77. Руг баранови.....	99
78. Флоута.....	99
79. Клярнет	100
80. Сурма.....	101
81. Саксофон	102
82. Дутка.....	102
83. Ріг	106
84. Дубелтові роги	107
85. Трубка.....	108
86. Трембіта.....	108
87. Ріг на оленя.....	115
91. Труба	116
92. Тромбон	117
93. Кугеканне.....	117

ЧАСТИНА ДРУГА

Антологія синтезуючих нотацій гуцульської музики (з коментарями)	120
ІДІОФОНИ	120
1. Великодний дзвін	120
2. Весільний передзвін	121
3. Ладкання	122
3-а. Ладкання	126
4. Рахівська до співання	126
5. Пастерська	129
МЕМБРАНОФОНИ	132
6. Козачок	132
7. Гуцулка з козачком	134
ХОРДОФОНИ	135
8. Гуцулка до співання	135
9. Гуцулка до танцю	136
10. Рахівська гуцулка до співання	138
11. Рахівська гуцулка до танцю	146
11*. Гуцулка	147
11**. Подолівка	148
12. Пліс	149
12-а. Пліс	150
13. Плес	150
14. До коліди	151
14-а. Колядка "Радуйси"	151
15. Брустурівська колядка газді	152
16. Весільна (застільна та весільний марш)	153
16-а. Весільне ладкане після вінчення	156
17. Бервінкова	157
17-а. Бервінкова	159
18. Півторак	160
19. Решето	161
20. Косар	162
21. Колідницькі мелодії	163
22. "Ранок в Карпатах". Вівчарська дума	168
23. Гуцульська казка	174
24. Гуцулка	183
25. Гуцулка до данцю	184
26. Гуцулка до співання	184
27. Арґан	185
АЕРОФОНИ	188
28. На рябчика	188
29. Співанка (дурна)	190
30. Лазіщина	191
31. Лазіщина	192
32. Опришківська	193
33. Опришківська	195
34. До співання. Гармошка в трубку	196
35. До співання	197
36. Гуцулка до співання. Гармошка в трубку	199
37. Гуцулка до співання	200
38. Стародавня ворохтенка	201
39. Аркан	204

40. Стародавня до співання (ворохтенська).....	205
41. Весняна мелодія.....	206
42. Дует телинок.....	207
43. Вівчєрська игра.....	208
44. Мерцька в тугу.....	210
45. Полонинська.....	211
46. Умерла.....	212
47. Довбушова пісня.....	213
48. Гуцулка.....	217
49. Приказування.....	218
50. Полонинська.....	220
51. Полонинська.....	221
52. Полонинська.....	222
53. Круглек.....	223
54. Гуцулка старовіцька.....	224
55. Гуцулка повільніша.....	225
56. Гуцулка до танцю.....	226
57. Чабан.....	227
58. Аркан.....	232
59. Аркан буковинський, румунський.....	235
60. Яблоницька.....	236
61. Манок на лиса.....	237
62. Весняна мелодія. Легіницька ноута.....	238
63. Весняна мелодія. Диточа.....	239
64. Козачок.....	240
65. Коломийка.....	242
66. Гуцулка до співання.....	245
67. Крамарова від опришків.....	247
68. На сопілці.....	247
69. Челединський танець.....	248
70. Игра коло овець.....	249
71. Гуцулка.....	251
72. Микуличинська.....	251
73. Микуличинська з гуком.....	253
74. Игра до співання.....	254
75. Гуцулка до співання.....	255
76. Мелодія.....	257
77. Перші мелодії гуцула.....	259
78. Буковинська полька.....	261
79. Гуцульська мелодія на Буковині.....	263
80. Сумна.....	265
81. Румунка.....	266
82. Бервінкова. Весільна нота до ладканє.....	270
83. Весільна гра.....	272
83-а. Весільна (пісенний варіант).....	274
84. Гуцулка до данцю.....	275
85. Гуцулка.....	277
86. Гуцулка.....	278
87. Гуцулка.....	279
88. Гуцулка.....	280
89. Гуцулка.....	281
90. Сигнал до коляди і на полонині пополудні.....	281
91. Плєс.....	282
92. На спання.....	283

93. На полудневе доїння.....	284
94. На злодія.....	285
95. За опришків.....	286
96. Похоронна перша.....	287
97. Похоронна друга.....	288
98. Похоронна третя.....	288
99. Сигнал на смерть.....	289
100. Сигнал про небіжчика. [Похоронна друга].....	289
101. До коліди.....	290
102. Похоронна.....	292
103. Ваблення оленя.....	293
104. Гуцулка.....	294
105. Гуцулка.....	295
106. Кугеканне.....	295
АНСАМБЛІ. ТРОЇСТА МУЗИКА. ВЕЛИКА МУЗИКА	
107. Круглек.....	298
108. Гуцулка з Жаб'я.....	302
109. Микуличинська. Захарчукова.....	303
110. Гуцулка.....	305
111. Гуцулка стародавня.....	306
112. Руминка.....	307
113. Аркан.....	313
114. Козачок.....	315
<i>Додаток. Умовні знаки</i>	333

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Атлас музичних інструментів Гуцульщини.....	336
Систематичні покажчики з музичного інструментарію та інструментальної музики Гуцульщини.....	353
I. Покажчик музичних інструментів за морфологічними ознаками.....	355
II. Покажчик зон побутування музичних інструментів та локальних традицій їх виготовлення, строю, форм виконавства.....	357
III. Термінологічний словник-покажчик.....	359
IV. Музично-стратиграфічний покажчик традиційних форм функціонування музичних інструментів.....	379
V. Стратиграфічний покажчик інструментарію за адресатом його походження та виготовлення.....	382
VI. Функційний покажчик музичних інструментів.....	383
VII. Покажчик традиційних видів виконавства.....	384
VIII. Музично-структурний покажчик інструментів.....	385
IX. Покажчик координації нотних записів антології з органографічним описом інструментів.....	387
X. Зональний показник антології награвань.....	392
XI. Жанровий покажчик награвань антології.....	393
XII. Покажчик засобів виконання награвань антології.....	395
XIII. Фактурний покажчик награвань антології.....	396
XIV. Ладозвукорядний покажчик награвань.....	398
XV. Ритмічний покажчик награвань антології.....	406
Список скорочень.....	409
Бібліографія.....	411
Резюме (англ.).....	421
Резюме (франц.).....	434
Резюме (рос.).....	447
Послесловие.....	462